

قصه‌های خوب برای بچه‌های خوب

قصه‌های برگزیده از آثار شیخ عطار

بازنویسی: مهدی آذریزدی

تصویرگر: فرشید مثقالی

انتشارات: امیرکبیر

گروه سنی: ۱۰-۱۲ سال

درباره‌ی کتاب

در مجموعه کتاب‌های قصه‌های خوب برای بچه‌های خوب در هشت جلد، شماری از داستان‌های کهن برای کودکان و به زبانی ساده و امروزی بازنویسی شده‌اند. در جلد ششم این کتاب ۲۱ داستان از آثار شیخ عطار با بیانی ساده و قابل فهم برای کودکان آورده شده است. این داستان‌ها حکایت‌هایی از زمان‌ها و مکان‌ها و شخصیت‌های گوناگون را دربرمی‌گیرند: از دانیال نبی و سلیمان نبی و حضرت موسی و عیسی تا انوشیروان ساسانی و سلطان محمود غزنوی و ابوسعید ابوالخیر؛ از نیشابور و سبزوار تا هندوستان و صحرای عرب. در این داستان‌ها ارزش‌هایی مانند علم‌آموزی و سوادآموزی، خوش‌بینی و مثبت‌اندیشی، قناعت، کار و تلاش و بردباری و خویشتنداری ستوده شده و باور به بخت و شانس، گداپروری، تنبلی و تن‌آسایی، لاف و گزاف و باور به خرافات نکوهش شده است.

در کتاب فارسی سال چهارم دبستان نیز این مجموعه کتاب و مهدی آذریزدی، گردآورنده‌ی آن معرفی شده‌اند. نمونه داستانی که در کتاب فارسی آمده، از همین کتاب ششم و مجموعه داستان‌های نقل‌شده از عطار است. در صورتی که دانش‌آموزانی که با آن‌ها بلندخوانی می‌کنید، در پایه‌ی چهارم دبستان درس می‌خوانند به این موضوع اشاره کنید و آن‌ها را تشویق به خواندن داستان‌های دیگر این کتاب و کتاب‌های دیگر این مجموعه کنید.

توضیحات بیش‌تر

بیش‌تر داستان‌های این کتاب بلند هستند و برای خواندن‌شان برای مخاطبان باید از پیش خود را آماده کرده باشید. بهتر است داستان‌ها را با ترکیبی از دو روش بلندخوانی و قصه‌گویی برای دانش‌آموزان بخوانید. برای این کار لازم است پیش از هر نشست داستان‌ها را بخوانید و بخش‌های کلیدی داستان یا بخش‌هایی را که متن به خوبی فضای داستان با شخصیت‌ها را بازتاب می‌دهد برای بلندخوانی برگزینید. در روز نشست این بخش‌ها را بلندخوانی کنید و به روایت بخش‌های دیگر بسنده کنید. دانش‌آموزان را تشویق کنید خودشان داستان کامل را بخوانند.

پیش از بلندخوانی

آموختن واژه‌ها

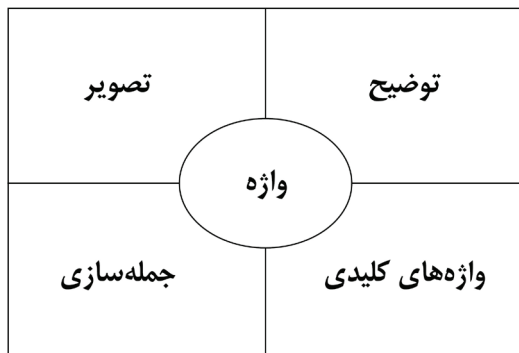
هدف: شناسایی واژه‌های نو، درک مطلب

برای کمک به فهم واژه‌های جدید و درک مطلب روش‌های گوناگونی وجود دارد. خوب است پیش از برگزاری هر نشست، واژگانی را که احتمال می‌دهید دانش‌آموزان در فهم‌شان مشکل داشته باشند، مشخص کنید. روز برگزاری نشست این واژه‌ها را روی تخته بنویسید. می‌توانید از هر کودک بخواهید روی واژه‌ای کار کند یا گروهی از کودکان را به کار روی یک واژه بگمارید. کاغذهایی در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید یا از آن‌ها بخواهید فعالیت را در دفترشان انجام دهند.

بخش‌بندی صفحه‌ی بعد را روی تخته بکشید و از دانش‌آموزان بخواهید کاغذ یا صفحه‌ی دفترشان را به همین شکل بخش کنند. سپس از آن‌ها بخواهید هر یک از خانه‌های این برگه را پر کنند:

۱. توضیح: آنچه پیش از این درباره‌ی واژه می‌دانستند را بنویسند. با دوستان‌شان درباره‌ی معنای واژه همفکری کنند. به واژه‌نامه‌ها مراجعه کنند و معنای واژه را بیابند و در این بخش بنویسند.

۲. تصویر: تصویری که با شنیدن واژه به ذهن‌شان می‌رسد را نقاشی کنند.

۳. واژه‌های کلیدی: منظور از واژه‌های کلیدی، واژه‌هایی است که شنیدن آن‌ها واژه‌ی اصلی را به ذهن‌مان می‌آورد. استفاده از واژه‌های کلیدی برای یادگیری واژگان دشوار بسیار سودمند است و باعث می‌شود معنای واژه در خاطر بماند. برای نمونه ممکن است فردی برای سبکسری، عبارت «سر سبک و بی‌فکر» را به عنوان واژه‌ی کلیدی برگزیند. هر فردی برای یادگیری یک واژه، عبارت خاص خودش را به عنوان واژه‌ی کلیدی برمی‌گزیند که ممکن است حتی در نگاه اول به واژه‌ی اصلی بی‌ربط به نظر برسد. دانش‌آموزان را در گزینش واژه‌ی کلیدی آزاد بگذارید و تنها از آن‌ها بخواهید چگونگی پیوند واژه‌ی کلیدی با واژه‌ی اصلی در ذهن‌شان را توضیح دهند.

۴. جمله‌سازی: برای شناخت نوع واژه و نقش دستوری واژگان در جمله از دانش‌آموزان بخواهید در این بخش نیز جمله‌ای با واژه‌ی مورد نظر بسازند.

در پایان از هر یک از دانش‌آموزان یا نماینده‌ی گروه‌ها بخواهید واژه‌ای که رویش کار کرده‌اند را برای دانش‌آموزان دیگر نیز بخوانند تا همه‌ی کلاس با مفهوم واژه‌های جدید آشنا شوند.

آشنایی با فضای داستان

هدف: گسترش دانش تاریخی کودکان، فضاسازی مجموعه‌ی داستان‌های عطار که در این کتاب گردآوری شده‌اند در زمان‌ها و مکان‌های گوناگونی رخ می‌دهند و شخصیت‌های تاریخی در برخی از آن‌ها حضور دارند. پیش از برگزاری هر نشست با توجه با بخش‌هایی که در آن روز قصد بلندخوانی‌شان را دارید، اطلاعاتی از این شخصیت‌ها و دوره‌ی زندگی‌شان گردآوری کنید و در نشست با کودکان سهیم شوید تا درک بهتری از فضای رخ دادن داستان داشته باشند.

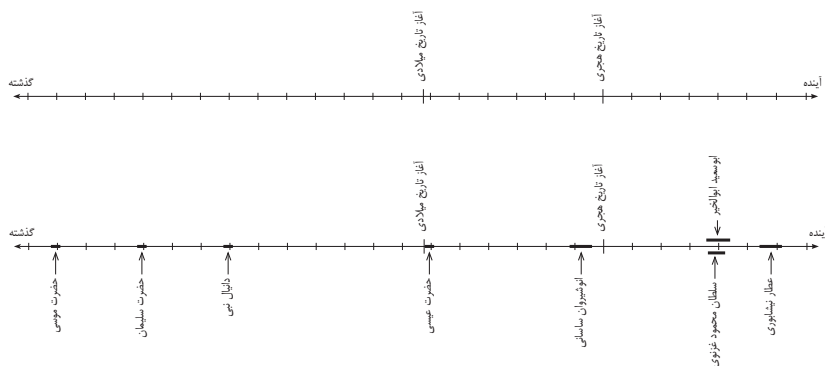
در جدول زیر شخصیت‌های حقیقی تاریخی که در داستان‌های این کتاب آمده‌اند و زمان زندگی آن‌ها آورده شده است:

عنوان داستان	شماره‌ی داستان	زمان زندگی	شخصیت تاریخی
جنس کمیاب و گران	داستان ۱	۳۶۱-۴۲۱ هجری قمری	سلطان محمود غزنوی
کودک ماهیگیر	داستان ۳		
دندان سفید	داستان ۲	۱-۳۳ میلادی	حضرت عیسی
مار و مارگیر	داستان ۱۹		
ریش عابد	داستان ۷	سده‌ی ۱۳ پیش از میلاد	حضرت موسی
حماسه‌ی گنجشکی	داستان ۸	سده‌ی ۱۰ پیش از میلاد	حضرت سلیمان
پیر چنگی	داستان ۱۰	۳۵۷-۴۴۰ هجری قمری	شیخ ابوسعید ابوالخیر
سنگ آسیاب	داستان ۲۰		
لعنت بر شیطان	داستان ۱۸	سده‌ی ۷ پیش از میلاد	دانیال نبی
خوشبخت و بدبخت	داستان ۲۱	۵۰۱-۵۷۹ میلادی	انوشیروان ساسانی

همچنین می‌توانید کاغذ یا مقوایی را به صورت نواری به پهنای ۲۰ تا ۳۰ سانتی‌متر ببرید و به دیوار کلاس بچسبانید و روی آن خطی

رسم کنید که رخدادهای تاریخی را به ترتیب روی آن نشان دهید. می‌توانید برای آغاز کار، تاریخ‌های مبدأ میلادی و هجری را روی این خط مشخص کنید و با خواندن هر یک از داستان‌ها زمانه‌ی رخ دادن آن داستان را روی نمودار تاریخ مشخص کنید.

افزون بر داستان‌های این کتاب می‌توانید از این نمودارِ رخدادهای تاریخی، برای درس تاریخ کلاس و نشان دادن زمان سلسله‌های پادشاهی کتاب تاریخ نیز استفاده کنید تا کودکان درک بهتری از توالی رخدادهای تاریخی پیدا کنند.

پس از بلندخوانی

نوشتن نقد یا معرفی داستان

هدف: تقویت مهارت‌های نوشتاری، تشویق به اندیشیدن

پس از خواندن هر داستان از دانش‌آموزان بخواهید در یک یا دو پاراگراف نظر خود را درباره‌ی داستان، شخصیت‌های داستان یا شیوه‌ی نگارش آن بنویسند و ضمن معرفی کتاب و داستان به دیگران، آن‌ها را به خواندن (یا نخواندن) آن تشویق کنند. می‌توانید نوشته‌های برگزیده را روی دیوار کلاس بزنید یا در صورت داشتن فضای مناسب، جایی در راهروی مدرسه یا هر جای دیگری که محل

گذر دانش آموزان کلاس‌های دیگر باشد را به این نقدهای کوتاه ادبی اختصاص دهید و از دانش آموزان بخواهید پس از هر نشست به این روش نظر خود درباره‌ی هر داستان یا کتابی را با دانش آموزان دیگر در میان بگذارند.

خلاصه‌نویسی داستان

هدف: درک توالی رخدادهای اصلی داستان

پس از خواندن هر داستان، سه عبارت زیر را روی تخته بنویسید:

در آغاز ...

سپس ...

...

...

...

در پایان ...

از دانش آموزان بخواهید به بخش‌های اصلی داستان که رخداد آن‌ها خط داستانی اصلی را به وجود می‌آورد، فکر کنند و جملات بالا را کامل کنند. هر دانش آموزی بنا به درک خود از داستان و این که چه رخدادهایی در روند داستان توجهش را جلب کرده‌اند، ممکن است برای بخش میانی شمار رخدادهای متفاوتی بنویسد. در نشست‌های بعدی از دانش آموزان بخواهید به نوشته‌های خود بازگردند و سیر داستان‌هایی را که پیش از این خوانده‌اند به یاد بیاورند.

نوشتن گروهی

هدف: تقویت مهارت‌ها و خلاقیت‌های نوشتاری، هدایت تخیل

پس از پایان نشست بلندخوانی از دانش آموزان بپرسید به نظر آن‌ها این داستان درباره‌ی چه بود. اجازه دهید دانش آموزان هر چه به ذهن‌شان می‌رسد، بگویند. مواردی را که کودکان اشاره می‌کنند، روی تخته بنویسید و به آن‌ها بگویید که می‌خواهید به صورت گروهی داستانی با همین مفاهیم بنویسید. با همفکری و گفت‌وگو با

دانش‌آموزان درباره‌ی موارد مطرح‌شده، موضوعی برای نوشتن یک داستان جدید انتخاب کنید.

جمله‌ای را روی یک برگه بنویسید و برگه را به دانش‌آموزی بدهید. می‌توانید جمله‌ای از همین کتاب یا کتاب‌های دیگر برگزینید یا خودتان جمله‌ای بنویسید. دانش‌آموز پس از بلندخوانی متن، جمله یا جملاتی را به آن اضافه می‌کند و به دانش‌آموز بعدی می‌دهد. به همین ترتیب برگه و قلم دست به دست می‌چرخند و دانش‌آموزان با کمک همدیگر داستان یا متنی درباره‌ی همان موضوع خاص می‌نویسند. می‌توانید هنگام کار، دانش‌آموزان را برای گزینش واژه‌های درست، رعایت علائم نگارشی و کاربرد درست دستور زبان راهنمایی کنید.

سفر شخصیت داستان به دنیای امروز

هدف: هدایت تخیل، درک فضای داستان

• شیوه‌ی بداهه‌گویی و گفت‌وگویی

پس از پایان بلندخوانی از یکی از کودکان بخواهید نقش یکی از شخصیت‌های داستان را بازی کند. گزینش شخصیت را بر عهده‌ی خود دانش‌آموز بگذارید. در صورت امکان از وسایلی که در اختیار دارید، برای تغییر چهره‌ی دانش‌آموز استفاده کنید. از دانش‌آموز بخواهید از کلاس بیرون برود و در حالی که نقش شخصیت داستان را بازی می‌کند دوباره به کلاس بیاید. از دانش‌آموزان دیگر کلاس بخواهید از او پرسش‌هایی درباره‌ی داستان بکنند:

- هنگام هر یک از رخدادها چه حسی داشته است؟
- نسبت به شخصیت‌های دیگر داستان چه حسی داشته است؟
- چیزی مربوط به داستان تعریف کند که در کتاب نیامده است.
- محل زندگی یا محل رخدادها را توصیف کند.

از دانش‌آموزان بخواهید تصور کنند لحن سخن گفتن آن شخصیت چگونه بوده و مانند او سخن بگویند.

• شیوه‌ی نوشتاری

تصور کنید یکی از شخصیت‌های داستان یا یکی از شخصیت‌های معروف قدیمی، مانند انوشیروان ساسانی، ابوسعید، مولوی، سعدی، حافظ یا هر شخصیت دیگری که دوست دارید با ماشین زمان، از گذشته به زمان حال بیاید. به او چه خواهید گفت؟ او از چه چیزهایی تعجب خواهد کرد؟ شما چه چیزهایی را به او نشان خواهید داد؟ با او به کجاها خواهید رفت و... کودکان می‌توانند این داستان تخیلی را بنویسند و در کلاس بخوانند.

بازنویسی آثار ادبی

هدف: آشنایی با شیوه‌های گوناگون بیان در نوشتار

صفحه‌ی ۹ کتاب، «چند کلمه با بچه‌ها» را برای دانش‌آموزان بخوانید. درباره‌ی بازنویسی آثار ادبی با آن‌ها سخن بگویید. نمونه‌هایی از کتاب درسی هم که بازبینی شده‌اند، در کتاب پیدا کنید و به آن‌ها نشان دهید.

شعر یا حکایتی ساده از یکی از شاعران و نویسندگان قدیمی برگزینید و با خود به کلاس ببرید. در صورت دسترسی نداشتن به چنین کتاب‌هایی، یکی از متون کتاب درسی را برگزینید و از دانش‌آموزان بخواهید آن را به زبانی ساده و امروزی بازنویسی کنند.

منابع

fa.wikipedia.org

<http://learningtasks.weebly.com/vocabulary-strategies.html>

<http://alonganderson.blogspot.ae>

گیل ای. تامپکینز، ۵۰ استراتژی زبان‌آموزی، گام‌به‌گام؛ ترجمه: مرضیه مدنی‌رزاقی، نشر قطره.

